

DR HAB.

**MAGDALENA
MATUSIAK-FRĄCCZAK**

TAJEMNICA ADWOKACKA

KRONIKA
PISMO IZBY ADWOKACKIEJ W ŁODZI

KRONIKA

PISMO IZBY ADWOKACKIEJ W ŁODZI

TAJEMNICA ADWKACKA, DR HAB. MAGDALENA MATUSIAK-FRĄCCZAK, PROF. UL
ŁÓDŹ, 2025

KRONIKA — PISMO IZBY ADWOKACKIEJ W ŁODZI

IZBA ADWOKACKA W ŁODZI. OKĘGOWA RADA ADWOKACKA.

ADRES: 90-531 ŁÓDŹ, UL. WÓLCZAŃSKA 199, TEL.: +48 42 632 78 12

ora.lodz@adwokatura.pl | www.lodz.adwokatura.pl

ADW. KATARZYNA PIOTROWSKA-MAŃKO — REDAKTOR NACZELNA

EGZ. BEZPŁATNY | NAKŁAD: WERSJA ELEKTRONICZNA

PROJEKT UKŁADU TYPOGRAFICZNEGO: KRZYSZTOF WALOSZCZYK

SKŁAD DTP: SO! CREATIVE HOUSE | **socreativehouse.pl**

Tajemnica adwokacka jest jednym z filarów wykonywania zawodu adwokata, bez niej nie mógłby powstać stosunek zaufania, jaki powinien istnieć między klientem a adwokatem i tym samym nie byłoby możliwe prawidłowe świadczenie pomocy prawnej. Zgodnie z art. 6 ust. 1 p.o.a. adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej.

Poszczególne przepisy proceduralne podchodzą w różny sposób do zagadnienia tajemnicy adwokackiej. Poniżej zostaną one omówione w podziale na poszczególne procedury. **Bez względu na rodzaj procedury, w każdym przypadku wezwania adwokata do złożenia zeznań w charakterze świadka co do informacji objętych tajemnicą adwokacką lub dokonywania przeszukania w pomieszczeniach, w których adwokat przechowuje dokumentację objętą tajemnicą adwokacką, adwokat powinien poinformować o tym właściwą radę adwokacką najlepiej w takim terminie, aby umożliwić przedstawicielowi rady na wzięcie udziału w takich czynnościach.**

Ujawnienie okoliczności objętych tajemnicą adwokacką wbrew obowiązującym przepisom stanowi przestępstwo z art. 266 § 1 k.k. oraz delikt dyscyplinarny.

1. Postępowanie karne

Postępowanie karne rozróżnia dwa rodzaje tajemnicy adwokackiej: tajemnicę obrończą (art. 178 pkt 1 k.p.k.) oraz tajemnicę adwokacką inną niż obrończa (art. 180 § 2 k.p.k.) i stosuje do nich odmienne uregulowania.

Tajemnica obrończa jest absolutna, co oznacza, że żaden organ, w tym sąd, nie może zwolnić adwokata z obowiązku zachowania takiej tajemnicy. W każdym przypadku wezwania do złożenia wyjaśnień adwokat ma obowiązek stawić się na wezwanie oraz odmówić odpowiedzi na zadawane pytania. Kwalifikowaną postać ma również ochrona dokumentów związanych z tajemnicą obrończą. Jeżeli obrońca lub inna osoba, od której żąda się wydania rzeczy lub u której dokonuje się przeszukania, oświadczy, że wydane lub znalezione w toku przeszukania pisma lub inne dokumenty obejmują okoliczności związane z wykonywaniem funkcji obrońcy, organ dokonujący czynności pozostawia te dokumenty wymienionej osobie bez zapoznawania się z ich treścią lub wyglądem. Jeżeli jednak oświadczenie osoby niebędącej obrońcą budzi wątpliwości, organ dokonujący czynności przekazuje te dokumenty z zachowaniem rygorów określonych w § 1 sądowi, który po zapoznaniu się z dokumentami zwraca je w całości lub w części, z zachowaniem rygorów określonych w § 1, osobie, od której je zabrano, albo wydaje postanowienie o ich zatrzymaniu dla celów postępowania (art. 225 § 3 k.p.k.). W przypadku przeszukania adwokat ma więc obowiązek oświadczyć organowi przeszukującemu, że dane akta są objęte tajemnicą obrończą i żądać pozostawienia ich w swoim posiadaniu.

Tajemnica adwokacka inna niż obrończa nie jest absolutna i adwokat może zostać z niej zwolniony tylko przez sąd. Tę kwestię reguluje art. 180 § 2 k.p.k., zgodnie z którym osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej oraz tajemnicy Prokuratury Generalnej, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Kiedy adwokat wezwany jest w charakterze świadka na okoliczności objęte tajemnicą adwokacką inną niż obrończa ma on obowiązek stawienia się na wezwanie i odmowy odpowiedzi na zadawane pytania. Wówczas dopiero prokurator może wystąpić do sądu z wnioskiem o uchylenie tajemnicy adwokackiej. W takim postępowaniu adwokat powinien wnosić przed sądem o oddalenie wniosku prokuratora. W przypadku, gdyby sąd I instancji zwolnił adwokata z tajemnicy

zawodowej, adwokat powinien odwołać się od takiego postanowienia do sądu II instancji. W takim postępowaniu adwokat powinien zwrócić uwagę na kilka kwestii:

- a. Wniosek o zwolnienie z tajemnicy adwokackiej nie jest objęty tajemnością. Adwokat ma prawo i obowiązek domagania się uzyskania dostępu do treści wniosku.
- b. Zwolnienie adwokata z tajemnicy nie powinno mieć miejsca w sprawie o przestępstwo o małym ciężarze gatunkowym czy niewysokiej społecznej szkodliwości.
- c. Zwolnienie adwokata z tajemnicy nie może mieć charakteru in blanco, w postanowieniu muszą być wskazane konkretne okoliczności lub pytania i ich zakres, na który można adwokata przesłuchać. Niedopuszczalne jest użycie w postanowieniu sformułowania „między innymi”.
- d. Do zwolnienia adwokata z tajemnicy nie wystarczy wskazanie przez prokuratora, że istnieją pewne możliwe do pokonania przeszkody w dotarciu do istniejącego innego źródła dowodowego, ani też nieustalenie przez prokuratora istnienia takiego źródła, wynikające z niepodjęcia wszystkich koniecznych w danym momencie czynności dochodzeniowo-śledczych.
- e. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której sąd informuje o posiedzeniu w przedmiocie tajemnicy adwokackiej wyłącznie prokuratora i wysłuchuje jedynie jego stanowiska.
- f. W sytuacji, gdyby ostatecznie doszło do zwolnienia adwokata z tajemnicy, powinien on maksymalnie ograniczać swoją wypowiedź tylko do tych okoliczności, które są przedmiotem pytania i powinien pilnować, aby przesłuchanie go na rozprawie odbyło się z wyłączeniem jawności (art. 181 § 1 k.p.k.).

W postępowaniu karnym w trakcie przeszukania mogą zostać zabezpieczone dokumenty objęte tajemnicą adwokacką inna niż obrończa. Jeżeli kierownik instytucji państwowej lub samorządowej albo też osoba, u której dokonano zatrzymania rzeczy lub u której przeprowadza się przeszukanie, oświadczy, że wydane lub znalezione przy

przeszukaniu pismo lub inny dokument zawiera informacje niejawne lub wiadomości objęte tajemnicą zawodową lub inną tajemnicą prawnie chronioną albo ma charakter osobisty, organ przeprowadzający czynność przekazuje niezwłocznie pismo lub inny dokument bez jego odczytania prokuratorowi lub sądowi w opieczętowanym opakowaniu (art. 225 § 1 k.p.k.). Procesowe wykorzystanie takich dokumentów jest możliwe dopiero po uchyleniu tajemnicy adwokackiej przez sąd. W tym przypadku adwokat powinien postępować dokładnie tak samo, jak w sytuacji wezwania go na przesłuchanie w charakterze świadka.

2. Postępowanie w sprawach o wykroczenia

W postępowaniu wykroczeniowym sąd nie może zwolnić adwokata z tajemnicy adwokackiej w ogóle (art. 41 § 4 pkt 1 k.p.s.w.). Adwokat w każdym przypadku ma obowiązek stawienia się na wezwanie i odmowy złożenia zeznań, jak również obowiązek odmowy wydania wszelkich dokumentów związanych z tajemnicą adwokacką.

3. Postępowanie cywilne

Zgodnie z art. 261 § 2 k.p.c. świadek może odmówić odpowiedzi na zadane mu pytanie, jeżeli zeznanie mogłoby narazić jego lub jego bliskich, wymienionych w paragrafie poprzedzającym, na odpowiedzialność karną, hańbę lub dotkliwą i bezpośrednią szkodę majątkową albo jeżeli zeznanie miałoby być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej. Duchowny może odmówić zeznań co do faktów powierzonych mu na spowiedzi. W sytuacji wezwania do złożenia zeznań w charakterze świadka adwokat ma więc obowiązek stawienia się na wezwanie do sądu i odmowy udzielenia odpowiedzi na pytania wchodzące w zakres tajemnicy adwokackiej.

Szczególne uregulowania dotyczą obowiązku przedstawienia sądowi dokumentu lub dokumentów. Od tego obowiązku może uchylić się ten, kto co do okoliczności objętych treścią dokumentu mógłby jako świadek odmówić zeznania albo kto posiada dokument w imieniu osoby trzeciej, która mogłaby z takich samych przyczyn sprzeciwić się przedstawieniu dokumentu. Jednakże i wówczas nie można odmówić przedstawienia dokumentu, gdy jego posiadacz lub osoba trzecia obowiązani są do tego względem chociażby jednej ze stron albo gdy dokument wystawiony jest w interesie strony, która żąda przeprowadzenia dowodu. Strona nie może ponadto odmówić przed-

stawienia dokumentu, jeżeli szkoda, na którą byłaby przez to narażona, polega na przegraniu procesu (art. 248 § 2 k.p.c.). To oznacza, że adwokat co do zasady ma obowiązek odmówić przedstawiania sądowi dokumentów objętych tajemnicą adwokacką. Nie może jednak odmówić okazania sądowi swojej umowy z klientem czy składanych w jego imieniu i interesie pism procesowych w sytuacji, kiedy to klient wytoczy przeciwko adwokatowi powództwo cywilne.

4. Postępowanie administracyjne i podatkowe

W przypadku postępowania administracyjnego i podatkowego adwokatowi przysługuje prawo do odpowiedzi na pytania, jeżeli wchodzi one w zakres tajemnicy adwokackiej (art. 83 § 2 k.p.a., art. 196 § 2 o.p.). W takiej sytuacji adwokat ma obowiązek stawienia się na wezwanie właściwego organu i złożenia oświadczenia o odmowie udzielenia odpowiedzi na pytania wchodzące w zakres tajemnicy.

5. Postępowania szczególne

Należy jednak pamiętać, że zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 1 i 2 p.o.a. obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji:

- a. udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, czyli informacji o transakcjach podejrzanych, które mogą stanowić pranie pieniędzy lub finansowanie terroryzmu;
- b. przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III o.p., czyli obowiązek informowania o schematach podatkowych.

www.ekronika.pl/czytelnia